

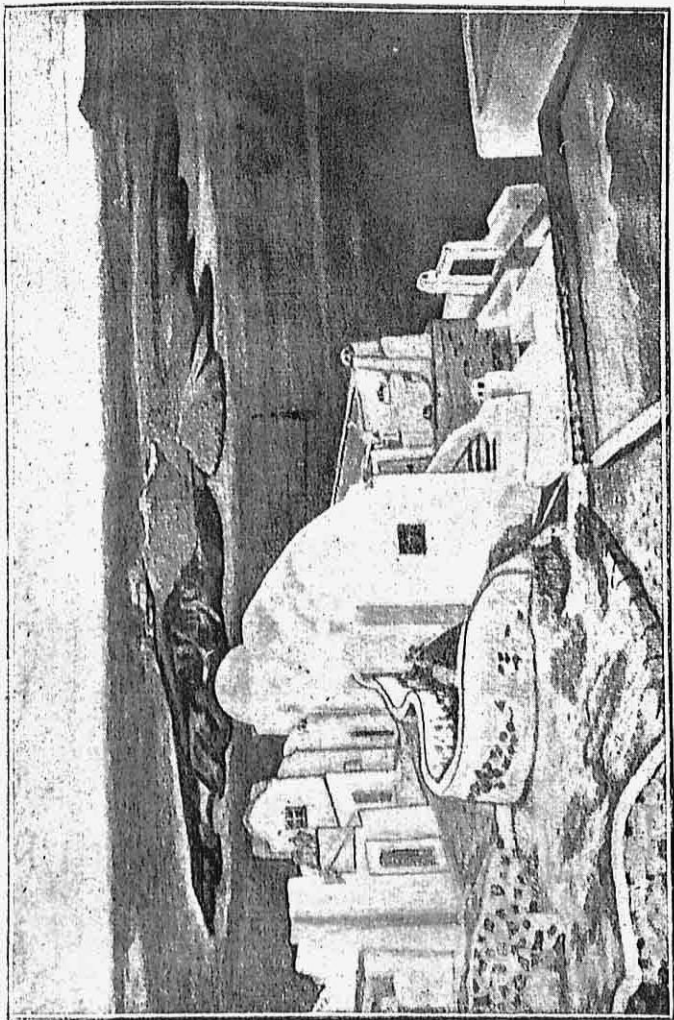

ΙΩΑΚΕΙΜ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΜΥΚΛΩΝ

Περὶ τὸ μέσον τοῦ δαπέδου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἐν Παξοῖς εὑρηται ὁ τάφος τοῦ ἐπισκόπου Ἰωακείμ Μάστορα. Ἡ θέσις τοῦ τάφου εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ εἶναι σημεῖον ἐξαιρετικῆς τιμῆς, ὅποια κατὰ κανόνα ἀποδίδεται εἰς τοὺς κτήτορας τῶν ἐκκλησιῶν.

Καὶ τῷ ὄντι ἐκ τῆς ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς πληροφοροῦμεθα ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἦτον ὁ *ἐχτητόρος* ἦτοι ὁ κτήτωρ τῆς «ἀγίας μονῆς ταύτης». Ἡ ἐπιγραφή μᾶς ἀναφέρει ἀκόμη μίαν χρονολογίαν 1759. Εἶναι τὸ ἔτος τοῦ θανάτου του, ὡς θὰ ἤγετο κανεὶς νὰ πιστεύσῃ; Εἶναι ἀπλῶς τὸ ἔτος τῆς κατασκευῆς τοῦ τάφου, καθὼς θέλομεν ἴδει. Περὶ τοῦ αὐτοῦ γνωρίζομεν ἀκόμη ὅτι ἀναιρέρεται εἰς τινὰ Πελοποννησιακὰ ἔγγραφα, ἢ ἐν τοῖς ὁποίοις ἀκριβῆς μνεῖα διαφεύγει αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὴν μνήμην μου (αἱ σχετικαὶ σημειώσεις μου εὐρίσκονται ἐν Κερκύρα) ὡς ἐπίσκοπος τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσας τοῦ Μενελάου, τῶν Ἀμυκλῶν ὅτι ἐν Παξοῖς ἦτο γνωστὸς πρὸ τῆς ἱερωσύνης του ὡς «ὁ γυιὸς τῆς Διαλεχτῆς» κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς μητρονουμίας, ἢ ὅποια καὶ σήμερον ἔτι κρατεῖ εἰς τὴν νῆσον, καὶ ἐν τέλει ὅτι ἀναφέρεται εἰς ἐν ἐκ τῶν ὑπηρεσιακῶν ἐγγράφων τοῦ *καπετάνου* Παξῶν Τόμα Βελιανίτη.

Μετὰ τὰ ὀλίγα αὐτὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια διαθέτει τὸ ἰδικόν μου ἀρχεῖον, ἄς προσπαθῆσωμεν νὰ ἀναπαραστήσωμεν τὸν ἄνδρα καὶ τὴν σταδιοδρομίαν του. Τὸ πρᾶγμα ἀξίζει ἴσως τὸν κόπον, καθόσον πρόκειται περὶ ἀρχιερέως τοῦ Μορέως, ὁ ὁποῖος ἱερατεύσας εἰς χώραν, ὑπὸ τοὺς Βενετοὺς

K. MALEA

ΣΑΝΤΟΠΙΝΗ

κατ' ἀρχὰς καὶ ἔπειτα ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἀπεσύρθη τέλος εἰς τὴν γενέτειραν νῆσον καὶ ἀπέθανεν εἰς αὐτήν.

Ὁ πιθανώτατα πρὶν ἢ κηρῆ εἰς μοναχὸν φέρων τὸ κατὰ κόσμον ὄνομα Ἰωάννης Μάστορας ἐγεννήθη εἰς Μαστοράτικα τῶν Παξῶν περὶ τὰς τελευταίας δεκάδας τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Ἐκ τῶν γονέων του δὲν γνωρίζομεν ἢ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς του Διαλεχτῆς. Καὶ λέγει μὲν ἡ σημερινὴ παράδοσις, ἡ ὁποία ἔχει πάντοτε ἰδιαιτέρας ἀπόψεις νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ πράγματα, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἔφερεν ἡ γυνὴ ἐκείνη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐξαισίας τῆς καλλονῆς. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι παντάπασι πιθανὸν ἢ μᾶλλον εἶναι μὲν πιθανὸν ὅτι ἦτο ὥραία, ὅπως ἄλλως κατὰ κανόνα αἱ γυναῖκες τῆς χαριέσσης νήσου, δὲν εἶναι ὅμως καθόλου πιθανὸν ὅτι ἐπωνομάσθη Διαλεχτὴ δι' αὐτὸν τὸν λόγον. Εἶναι εὐνόητον ὅτι εἰς τὴν ἀπονομὴν τοιούτων τιμητικῶν ἐπωνυμίῶν τὰ *jugys* τῶν χωριῶν εἶναι πάντοτε δύσκολα καὶ σπανίως ὁμοφωνοῦν ἀπλῶς διότι οὔτε μεταξὺ τῶν διδόντων τὸ ἐπωνύμιον εἶναι εὐκόλον νὰ ὑπάρξῃ ὁμοφωνία—αἱ διαθέσεις καὶ αἱ προδιαθέσεις εἶναι τόσον ποικίλαι ἐν προκειμένῳ—οὔτε ἀπὸ μέρους τῶν ἐπωνυμιουμένων συναντᾶται πάντοτε ἄμεσος καὶ πρόθυμος ἀποδοχή. Πολὺ ὀλιγώτερον βέβαιος ἢμπορεῖ νὰ εἶναι κανεὶς ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν ἐπὶ πολὺ μιᾶς τιμητικῆς ἐπωνυμίας. Ποῦ ἀφίνετε τὴν ἀντιζηλίαν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς διαρκοῦς ἐναλλαγῆς; Καὶ αὐταὶ αἱ *Marïannes* τῶν Παρισίων δὲν διατηροῦν τὸν τιμητικὸν τίτλον παρὰ ἓνα ἔτος! Ἐπειτα ἡ θέσις εἶναι δι' ἄλλας. Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ τιμητικῶν ἐπωνυμιῶν· οἱ ἄνθρωποι ἄλλως, ἐξαιρέσει τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα των καὶ τῶν συζύγων πρὸς ἀλλήλους, δὲν δίδουν κατὰ κανόνα εἰς τοὺς ὁμοίους των παρὰ παρεπώνυμα ἡμιστὰ τιμητικά.

Τὸ *Διαλεχτὴ* ἦτο ἀπλῶς τὸ βαπτιστικὸν τῆς μητρὸς τοῦ ἐπισκόπου, ὅπως τῆς αὐτῆς ἢ παρομοίας ἀπλότητος καὶ δροσιᾶς γυναικεῖα ὀνόματα, ποὺ ἦσαν ὀνόματα καὶ εὐχαὶ μαζί, ἀναφέρονται εἰς τὸν τόπον τὰ *Καλομοῖρα*, *Σακουσιή*, *Τρισεύγενη* καὶ ἄλλα σήμερον ἐκτοπισθέντα· παρόμοια δ' εἶναι καὶ τὰ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν μικρὰν

νησον ἀπαντῶντα καὶ σήμερον: Ἄργυρη, -ύρω (καὶ τὸ Ἄργυρός δὲ εἶναι πιθανὸν ὅτι ὑπῆρξε ποτὲ βαπτιστικόν), Ἀσημένια, ἴνα, Ἀσήμω, Ἀύγερινή, -έρω, Γαρουφαλλιά, -ούρω Ἡλιογέννητη, Θαλάσσω καὶ συγκεκριμένως λάσσω (οἶονεὶ Θαλασσία πβ. τὸ ἀρχ. Οὐρανία: ἴσως διὰ τὴν λευκότητα τοῦ ἀφροῦ, τὸ γαλανὸν καὶ τὰς ἄλλας ὠραιότητας τῆς θαλάσσης), Θεωρακινιά (κατὰ συμφυρμὸν ἐκ τῶν Θε(ε)οδώρα καὶ Ροδακινιά), Κεχριμπάρω, Κρουσιαλένια, -άλλω, Μαλαματένια-άμω, Διαμαντένια, -ἴνα-άντω, Μετάξω, Μορφιά (Κέρκυρα) Μοσκιά (Ζάκυνθος) Μηλιά (τοῦτο συνέχυθη πρὸς τὸ Αἰμιλία), Πανωραία, Πανώρια Πονουριά, καὶ ἐκ τῆς γεν. τῆς Πανουριάς τὸ ἐπωνύμιον Πανουργιάς), Πολυτίμη (Παξοί), Ρόδω, Τριανταφυλλιά, Φωτεινή, Χρυσάφω καὶ συγκεκριμένως Σάφω, Χρυσή, -ω. Ωραία (πβ. τὸ κάστρο τῆς Ωριάς). Ἐν παλαιῷ οἰκογενειακῷ ἐγγράφῳ εὔρημα καὶ τὸ ὄνομα Χιόνω¹, ἴσως ὅμως τοῦτο εἶναι τὸ θηλυκὸν τοῦ ἐπωνυμίου Χιονῆς (πβ. ἐν Κεφαλληνία χωρίον Χιονᾶτα)· νομίζω δ' ὅτι συνήνησα κάπου καὶ ὄνομα Ἀστράπω. Πάντα ταῦτα ὀνόματα ζωντανά, τὰ ὁποῖα πηγάζουν αὐθόρμητα καὶ κατ' εὐθειαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ μέσα εἰς τὰ ὁποῖα κατοπτρίζεται διάπλατα ἡ ἀγάπη του καὶ ὁ στενὸς σύνδεσμος πρὸς τὴν φύσιν τὴν ὠραίαν ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ζῆ καὶ ἡ ὁποία τὸν ἐμπνέει ἕως καὶ εἰς τὰς μικροτέρας ἀκόμη λεπτομερείας τῆς ζωῆς του!

Μετὰ τὴν μικρὰν αὐτὴν παρέκβασιν ἄς ἐπανεέλθωμεν εἰς τὰ πρόβατά μας, καθὼς ἔλεγεν ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἀγγλικῶν Ἐπιστολῶν, ἢ καλύτερον εἰς τὸν ποιμένα μας, ἀκόμη καλύτερον εἰς τὸν ποιμένα τῶν Ἀμυκλῶν. Διότι σημειοῦμεν ἐν παρόδῳ, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωακείμ δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος Πατρῶν, οὐδ' ὅτε ἀπεσύρθη ἐκ τοῦ Μορέως καὶ τῆς ἔδρας αὐτοῦ εἰς τὴν νῆσον ταύτην, διότι ἀπλούστατα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχε τοιοῦτον ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα

¹ Ἐν Σουφλίῳ, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι εἶναι ἄποικοι ἐξ Ἠπείρου τὸ Χιόνω φέρεται ὡς κύριον ὄνομα γυναικὸς ἀρετὰ συχνόν.

παρ' ἡμῖν. Ἐπὶ Βενετοκρατίας ὑπῆρχεν ἐν Παξοῖς εἰς *πρωτοπαλᾶς*, ὅστις, ὡς καὶ οἱ τέσσαρες πρωτοπαλᾶδες τῆς Κερκυραϊκῆς ὑπαίθρου ὑπήγοντο ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ ἐν Κερκύρα ἐδρεύοντος *Μεγάλου Πρωτοπαλᾶ*. Ἐπίσκοπος τῶν Παξῶν ἀναφέρεται μόνον ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Ἴονίου Κράτους, πρῶτος δ' ἀνήλθεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὁ τέως Παραμυθίας *Χρῦσανθος*, ἀγνώστου ἐπωνύμου, ὅστις καθ' ὃν χρόνον ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἴονίου Κράτους ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἴδρυσεν τὴν Μητρόπολιν Κερκύρας καὶ τὰς ἐπισκοπὰς Παξῶν καὶ Ἰθάκης, εὗρισκετο ἐν Παξοῖς πρόσφυξ φεύγων τὴν ἀδήριτον μῆνιν τοῦ ἀσπόνδου ἐχθροῦ του Ἀλῆ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων.

Ἄλλὰ τί πρέπει νὰ νοήσωμεν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἀμυκλῶν; Εἰς ποῖα μέρη ἐξετείνεται ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη; Καὶ πρόκειται ἄρα γε περὶ πραγματικῆς ἐπισκοπῆς ἢ περὶ ἀπλῶν τίτλων. Χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ βεβαιώσω ἄλλως τὴν γνώμην μου, φρονῶ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Ἰωακείμ ἠδρυσεν εἰς τὸ Νίκλι, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῶν Ἀμυκλῶν ἔστω καὶ μόνον φαινομενικῶς, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἀρχαίων Ἀμυκλῶν, τῶν ὁποίων ἢ παρὰ τὸ σημερινὸν Βαφεῖο θέσις δὲν ἦτο τότε γνωστὴ. Δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς ὁ Παξηνὸς ἐπίσκοπος εὗρέθη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὸ γεγονός, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1687 μέχρι τοῦ 1715 ἡ Πελοπόννησος καὶ αἱ Ἴόνιοι νῆσοι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν αὐτὴν κυριαρχίαν τῆς Βενετίας. Ἀφ' οὗτου ὁ Φραγκίσκος Μογosiνι, ὁ ἐπικληθεὶς Πελοποννησιακός, κατέκτησε τὴν Ναύπακτον, τὸν Μορέαν καὶ τὰς Ἀθήνας, ἐπανήρτισαν αἱ παλαιαὶ πυκναὶ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῶν Ἰονίων πρὸς τοὺς λιμένας τῆς χερσονήσου, καὶ δὴ τὰς Πάτρας, τὰς Καλάμας καὶ ὀλιγώτερον πρὸς τὴν μὴ διασφύζουσαν τὴν μεσαιωνικὴν ἐμπορικὴν ἀκμὴν Μονεμβασίαν. Μία μεγάλη χώρα «ἦνοιξεν» εἰς τὴν ἐπιχειρηματικότησα καὶ τὴν φιλαργυρίαν τῶν Ἰονίων, οἱ ὁποῖοι ἔσπευδον εἰς τὴν ἐρημωμένην ἐκ τῆς Τουρκικῆς δεσποτείας καὶ τῶν πολέμων Πελοπόννησον, πρὸ πάντων ἀπὸ τὰς πτωχοτέρας καὶ ἀγονωτέρας νήσους.

Αὐτοὶ οἱ Βενετοὶ συνέτρεχον καὶ ἠνθόουν τὴν κίνησιν ταύτην. Ὑπὸ τοιούτους ὄρους προσπίπτει ὅλως φυσικόν, ὅτι ὁ Ἰωακεῖμ ἔλθων εἰς τὸν Μορέαν πρὸς ἐργασίαν καὶ ἐπιδιώκων νὰ εὕρῃ εἰς τὴν Κορώνην ἢ ἀλλαχοῦ κάποιον μπάμπαν, προσελήφθη πιθανῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Μοραΐτου τινὸς δεσπότη καὶ ἀκολουθῶν τὴν καθιερωμένην τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ μετὰ ταῦτα μέχρι ἐσχάτων ἐκκλησιαστικὴν καρριέραν ἐχειροτονήθη παρὰ τοῦ «γέροντός» του διάκονος, ἔπειτα δὲ μὲ τὸν καιρὸν, χάρις εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν ἀρετὴν του, ἀνῆλθε καὶ εἰς ἐπισκοπικὸν θρόνον. Πότε ἀκριβῶς ἐγένετο ἐπίσκοπος ὁ Ἰωακεῖμ, ὡς καὶ μέχρι τίνος χρόνου παρέμεινε ποιμαίνων τὸ ἐν τῇ Λακεδαίμονι ποιμνίον του, ἀγνοοῦμεν. Ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ τάφου του χρονολογίας 1759, ἣτις, ὡς θέλομεν ἴδει, εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς κατασκευῆς τοῦ τάφου, εικάζω ὅτι περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ᾤκοδομήθη διὰ τῶν οἰκονομιῶν τοῦ ἐπισκόπου καὶ ὁ ναός, καὶ ὅτι συνεπῶς οὐχὶ μακρὸν χρόνον πρότερον εἶχεν ἀποσυρθῆ ἔκ Μορέως. Ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Ἰωακεῖμ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέτειραν τὸ 1758 ἰδοὺ αὐτὸς ἐπὶ 43 ἔτη ἀπὸ τοῦ 1715 καὶ ἔξῃς εὐρισκόμενος εἰς τὸν Τουρκοκρατούμενον Μορέαν καὶ ποιμαίνων λαὸν ἡρωϊκὸν διαρκῶς ἀγωνιζόμενον. Ἐν βαθεῖ πλέον γήρατι, ἀφίνων τὴν θέσιν του εἰς νεωτέρους καὶ ἰκανωτέρους διὰ τὸν ἀγῶνα, ἀπεσύρθη εἰς τὴν μικρὰν του πατρίδα, ἀφοῦ εἶχε κάμει τὸ καθῆκόν του πρὸς τὴν μεγάλην. Οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρικῆς οἰκίας ἔκτισε τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, τοῦ ἁγίου, οὗτινος τὸ ὄνομα συνώψιζε τὴν μέσσην ἐθνικὴν μας ἱστορίαν καὶ ἀντήχει ἀνακουφιστικὰ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν σκλάβων καὶ τῶν ἡρώων. Εἰς τὴν μονὴν ταύτην, ὅπου ὁ Ἰωακεῖμ ἐλογάριαζε νὰ περάσῃ τὰς ἡμέρας, ποὺ τοῦ ὑπελείποντο ἀκόμη, ἀνῆκε προφανῶς ὁ συνεχόμενος ὠραῖος περίβολος μὲ τὰς ἀειθαλεῖς λεμονέας καὶ τὰς ἰαπωνικὰς μεσιλέας, ποὺ ἀριθνοῦν μετ' ἄλλων δένδρων, καὶ ἡ παρακειμένη οἰκία μὲ τὸν ἀρχαῖκόν ἀμψιδωτὸν πυλῶνα, διασφῆζόμενον ἔτι καὶ νῦν. Ἡ σημερινὴ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου εἶναι τὸ καθολικὸν τῆς παλαιᾶς μονῆς ἀνοικοδομητὴν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα.

Ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Ἀμυκλῶν δὲν ἀπέθανε τὸ 1759, ἀλλὰ πολὺ βραδύτερον, τοῦτο θέλει καταδειχθῆ εὐθύς κατωτέρω. Προνοητικῶς εἶχεν ἀπλῶς ἐτοιμάσει τὴν τελευταίαν του κατοικίαν ἀφ' ὅτου ἠσθιάνετο τὸν θάνατον νὰ περιίπταται. Τοιαῦτα ἄλλως φαινόμενα... ἑξαιρετικῆς προνοίας οὐδέποτε λείπουν εἰς τὴν νῆσον. Πρὸ ὀλίγων χρόνων ἀκόμη ἕνας γέρον τῆς περιοχῆς μου εἶχε κατασκευάσει πολὺ πρὸ τοῦ θανάτου του τὴν λειψανοθήκην καὶ τὸν ἐνεπίγραφον τάφον του. Καὶ ἡ μὲν λειψανοθήκη ἑξαπέστειλεν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον δεκάδας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν πρὶν ἢ δεχθῆ τὸ σκῆνωμα τοῦ ἰδιοκτῆτου, ὃ δὲ τάφος ἐσφραγίσθη ἐπιτεθέντος τοῦ λίθου φέροντος τὴν ἐνδεικτικὴν τοῦ... μὴ κειμένου ἐπιγραφὴν καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου, ὅπερ ὁ παράξενος ἄδηλον κατὰ τίνα τρόπον ὑπολόγισας εἶχε καθορίσει μεταξὺ τῶν 1900 καὶ 1909 διὸ καὶ ἐφρόντισε νὰ ἐγχαραχθοῦν ἐκ τῶν τεσσάρων ψηφίων τὰ τρία πρῶτα! Ἄλλος τις ἠσχολεῖτο ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν ἰδίαις χερσὶ καὶ μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν τῆς παντοτεινῆς του διαμονῆς, ἀμυδροτάτα δὲ ἐνθυμοῦμαι τὸν ἀγαθὸν γέροντα, μὲ τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἐπὶ μικροῦ προσκεφαλαίου, τὰ μᾶτια κλειστά, τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, λαμβάνοντα μεταθανάτιες πόζες εἰς τὸ βᾶθος τοῦ τάφου. Τοιαύτην πρόνοιαν διὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λόγον εἶχε δεῖξει καὶ ὁ Ἰωακείμ.

Ἄλλ' ὁ οἶονεὶ πρόσφυξ ἐπίσκοπος δὲν διῆλθε φαίνεται ὅλως ἡσύχους τὰς τελευταίας ἡμέρας του εἰς τὸ γενέθλιον χωρίον. Ἐξ ἐγγράφου, τὸ ὁποῖον ἀνεύρομεν ἐν τῇ σειρᾷ 1769 - 1770 τῶν Ὑπηρεσιακῶν τῶν *Καπετάνων Παξῶν*¹ Τόμα Βελιανίτη, πληροφοροῦμεθα ὅλως περίεργα πράγματα. Τὸ ἐγγραφοῦν συντεταγμένον ἀπὸ 28 Δεκεμβρίου 1769 εἶναι

¹ Ἐπὶ τῶν δύο τελευταίων αἰώνων τοῦλάχιστον τῆς Βενετοκρατίας ἡ μικρὰ νῆσος, εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ κυρίαρχος Δύναμις ἐγκατέστησε πολλοὺς τῶν ἀπομάχων *stradiotti*, ὧν τὰ ἐπωνύμια διασφύζονται ἔτι σήμερον, διετέλει αὐτονομουμένη. Ἐκάστη τῶν τεσσάρων αὐτῆς περιφερειῶν ἐξέλεγε τοὺς γέροντας αὐτῆς, συνήθως δύο, οἳτι δ' ἐξέλεγον τὸν *καπετᾶνον* τῆς νήσου, ἐπικυρουμένης τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ παρὰ τοῦ Γενικοῦ Προνοητοῦ Κερκύρας.

ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ καπετάνου καὶ τῶν «περιφερειακῶν γερόντων» Ἀναστασίου Μάστορα καὶ Σταματέλλου Πέτρου καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Γενικὸν Προνοητὴν Κερκύρας, ὅστις εἰς τὸ ἀφελὲς ὕφος τῆς ἐπιστολῆς τιτλοφορεῖται «*ὑψηλότατος, ἐξοχώτατος καὶ αὐτῶν αὐθέντης*». Ἀποτείνονται δ' οἱ γράφοντες πρὸς τὸν Γεν. Προνοητὴν διὰ «*να δώσουν εἶδησι τῆς ἀγίας δικαιοσύνης, πῶς ἤρθε λεμεντᾶδος (παραπονούμενος) ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἰωακείμ Μάστορας*» διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. «*Βγαίνοντας (ὁ δεσπότης) ἀπὸ τὴν ἐκκλησία (τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου) καὶ πηγαινάμενος εἰς τὸ σπῆτι του, ἐρεσαλτάρησε (ἐφώρμησεν αἰφνιδίως) ὁ παπᾶ Ἀναστάσις Μάστορας τοῦ ποτὲ Βούλγαρι, μὲ ἓνα μαχαίρι γυμνὸ νὰ τοῦ ἀσηκώσῃ τὴ ζωὴ· καὶ ἐβλασφήμησε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἄλλα πολλὰ στραπάτσα καὶ βρисиές, ὡς μᾶς εἶπε ὁ ἀνω ἐπίσκοπος*». Καὶ τί μὲν ἐνήργησεν ἡ «ἀγία δικαιοσύνη», τὴν ὁποῖαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Βενετοῦ ἄρχοντος ἐπεκαλοῦντο ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ γέροντες, δὲν γνωρίζομεν, ὅπως δὲν γνωρίζομεν ποῖα ἦτο ἡ διαφορὰ, πὸν ἐχώριζε τοὺς δύο κληρικούς καὶ ὤθησε τὸν προφανῶς νεώτερον καὶ κατώτερον νὰ ἀποπειραθῆ τὸν φόνον τοῦ ἱεραρχικῶς ἀνωτέρου του. Ἐὰν μὴ ἐπρόκειτο περὶ κτηματικῆς τινὸς διαφορᾶς τῆς μονῆς πρὸς τὸν μαχαιροφόρον παπᾶν, ἐὰν ἡ ἕρις δὲν ἀνεφέρετο εἰς εἶδος ἐκβιασμοῦ τοῦ γηραιοῦ ἐπισκόπου θεωρουμένου ἴσως εὐπόρου, εἶναι πιθανὸν ὅτι ὁ Ἰωακείμ ἴσκει ἐν Παξοῖς τὰ καθήκοντα τοῦ πρωτοπαπᾶ τῆς νήσου, ἀνατεθέντα παρὰ τοῦ Μεγάλου Πρωτοπαπᾶ μὲ τὴν ὑποστήριξιν καὶ τῶν Βενετῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ κάθε τρόπον ὑπεστήριζον τοὺς ἀποχωροῦντας ἀπὸ τὸν τυραννούμενον Μορέαν. Ἦτο ὅμως πολὺ γέρον, ὁ δὲ πατὴρ Ἀναστάσιος, υἱὸς τοῦ ποτὲ Βούλγαρι, πιθανὸς ἀνεψιὸς ἢ ἄλλου βαθμοῦ συγγενῆς τοῦ θεοφιλεστάτου, ἠξίου καὶ ἠλπιζε νὰ τὸν διαδεχθῆ παραιτούμενον ἢ ἀποθνήσκοντα. Ἄλλ' ὁ γέρον δὲν ἐβιάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἦδη ἀπὸ δέκα ἐτῶν εἶχε προετοιμάσει τὸν τάφον του καὶ εἶχεν ἐπιγράψει ἐπιτύμβιον, ἀλλ' ὁ θάνατος δὲν ἤρχετο. Πρὸ τοιούτου τινὸς ὁ παπᾶ Ἀναστάσις ἔχασε

φαίνεται, τὴν ὑπομονὴν καὶ δικαιολογῶν τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς του, ἐπεχείρησε νὰ ἐκβιάσῃ ἴσως τὸν γέροντα εἰς παραίτησιν. Ἄλλ' εἰς μάτην, διότι ὁ Ἰωακεὶμ παρὰ τὸ γῆρας του μετέβη μετὰ τῶν γερόντων εἰς τὴν ἔδραν τοῦ καπετάνου καὶ κατήγγειλε τὸν ἐπιτεθέντα. Ἡ ἐν μέσῳ τῶν ἀγερώχων καὶ ἀκαταβλήτων πληθυσμῶν τῆς Λακεδαίμονος διαμονὴ τοῦ Παξηνοῦ ἐπισκόπου εἶχε χαλυβδώσει ὄχι μόνον τὸ σῶμά του, ὥστε νὰ καταφρονῇ τὸν θάνατον, ἀλλὰ κυρίως τὴν ψυχὴν, ὥστε νὰ μὴ κύπητῃ πρὸ οὐδενός. Ἡ λαϊκὴ φράσις «*σὰν ἔς τοῦ Παπαναστάσι*» χρησιμοποιουμένη σήμερον ἔτι εἰς τὴν νῆσον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῶν ἐκτάκτου ἐντάσεως οἰκογενειακαὶ ἔριδες, ἀτασθαλαὶ καὶ διαμάχαι, εἶναι μαρτύριον τοῦ κακοῦ καὶ ἐριστικοῦ χαρακτῆρος τοῦ παπᾶ, ποῦ ἐπετέθη κατὰ τοῦ καλοῦ Ἰωακεὶμ.

Πόσον χρόνον ἐπέζησε τοῦ λυπηροῦ αὐτοῦ ἐπεισοδίου ὁ ἐπίσκοπος ἀγνοοῦμεν ἢ παραδόσις ἀναφέρει ὅτι ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 82 ἐτῶν, γέρον θαλερός, ὡς φαίνεται εἰς τὴν παρὰ τῇ κυρίᾳ Κορνηλίᾳ Μάστορα διατηρουμένην προσωπογραφίαν του. Ἐπὶ τοῦ πρωθυστεροῦ του τάφου ἐχαράχθη ἡ θρησκευτικὴ πεποίθησις τοῦ εὐσεβοῦς ἱεράρχου, καθ' ἣν «*προσδοκᾷ ἀνάστασιν νεκρῶν*». Ἦθελεν ἴσως νὰ μᾶς εἴπῃ συγχρόνως ὅτι δὲν εἶχε βαρυνθῆ τὴν ἀπλὴν ζωὴν του ὑπὸ τὰς πυκνοφύλλους ἐλαίας, ὅτι καὶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον θὰ ἐνοστάλγῃ τοὺς χλοάζοντας εἰρηνικοὺς κήπους τῆς μονῆς, ὅπου διήρχετο τὰς ὥρας αὐτοῦ ἀνάμεσα ἀπὸ μακρᾶς σειρᾶς λεμονεῶν, μορεῶν, μεσιλεῶν. Ἦθελεν ἴσως νὰ εἴπῃ ὅτι εὐθύς ὡς ἤθελεν ἠχήσει ἡ σάλπιγξ τοῦ προφήτου εἰς τὴν σιωπηλὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφατ, ὁ ἐπίσκοπος θὰ ἔσπευδε νὰ ἀναλάβῃ τὰ παλαιὰ του δικαιώματα κτήτορος τῆς μονῆς; Δὲν μᾶς τὸ βεβαιοῖ κανεὶς ἐν τούτοις ὅσον καὶ ἂν λυποῦνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸν κόσμον, ὑπάρχουν πολλὰ σημεῖα, τὰ ὅποια τοὺς συνδέουν ἀρρηκτῶς πρὸς αὐτόν. Ἦτο μίπως ἡ φράσις καὶ εἶδος ἀπειλῆς, εἶδος ὑπομνήσεως διὰ τὸν κακὸν Παπαναστάσιν, ποῦ ὀλίγον ἔλειψε «*νὰ τοῦ ἀσηκώσῃ τὴν ζωὴν*»; Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι πιθανόν, τοσοῦτ' ἄλλο,

ὅσῳ ὁ ἱστορικὸς παπᾶς δὲν ἐπίστευεν ἢ εἰς τὴν βασιλείαν τῆς κουμπούρας του.

Ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου συνάγεται ὅτι ὁ Ἰωακείμ ἠδύνατο ἀκόμη νὰ ἀγωνισθῆ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως εἰς τὸν Μορέαν. Διατί δὲν παρέμεινεν; Ἴσως ἦτο παρὰ πολὺ πρᾶσφιλης εἰς αὐτὸν ὁ καπνὸς τῆς πατρικῆς στέγης, ἴσως οἱ οὐχὶ τόσον χειροῆθεις ἄμνοι τοῦ ποιμνίου του νὰ μὴ ἠδύναντο νὰ διατηρήσωσι μέχρι τέλους τὴν ἀγάπην τοῦ ποιμενάρχου των, ἴσως κατηγορηθεῖς ὡς φρονῶν τὰ τῶν Βενετῶν κατεδιώχθη καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐπισκοπὴν του. Ὅπως δὲποτε ὁ ἐπίσκοπος τῆς παλαιᾶς πρωτεύουσας τοῦ Μενελάου καὶ τῆς ὠραίας Ἑλένης, ζῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1769 καὶ ζήσας πιθανῶς καὶ τὸ ἀκόλουθον ἔτος, ὅτε ἐξεργράγη ἢ ἐν Πελοποννήσῳ ἐπανάστασις, θὰ εὔρισκε περιστάσεις μένων εἰς τὴν ἔδραν του, νὰ δείξῃ ὅλον τὸ θάρρος καὶ τὸ ἀκατάβλητον τοῦ φρονήματος, ποὺ τὸν διέκριναν, πίπτων ἴσως καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τῆς εὐγενοῦς ἰδέας, διὰ τὴν ὁποίαν τόσοι πρὸ αὐτοῦ καὶ τόσοι μετ' αὐτὸν ποιμενάρχαι τῆς Ὁρθοδοξίας προσέφεραν τὴν ζωὴν των ὀλοκαύτωμα.

² *Ἐν Παρισίοις, Σεπτέμβριος 1926.*

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΔΕΝΔΙΑΣ

